

מבט על, גיליון 494, 8 בדצמבר 2013

האם הסלפיה ג'האדיה מאיימת לחדור גם לזירה הישראלית-פלסטינית?

יורם שוייצר ושלמה ברום

לאחרונה נחשפו בפני הציבור בישראל שני מקרים בולטים שבהם פעילים הקשורים לאל-קאעדה ולזרם הסלפיה ג'האדיה היו מעורבים בפעילות טרור בישראל ובשטחי יהודה ושומרון. חשיפות אלו באות על רקע חששות הרווחים בישראל באשר לאפשרות שתפרוץ אנתיפאדה אלימה נוספת ביהודה ושומרון. השאלה המתבקשת, היא: האם גורמים המשתייכים לזרם של הסלפיה ג'האדיה, המזוהה עם אל-קאעדה וגורמי הג'יהאד העולמי, החלו גם הם לשחק תפקיד משמעותי בהתססת השטח לכדי הסלמה אפשרית ואלימות בהיקף נרחב.

במקרה הראשון נחשף דבר מעצרו המנהלי – כבר בשנת 2010 – של עבד אל לטיף ברק, אזרח כוויתי ממוצא פלסטיני, שמשפחתו מתגוררת בקלקיליה. ברק, בעל תואר שני בביולוגיה מאוניברסיטה בפקיסטן התאמן במחנות האימונים של אל-קאעדה באפגניסטן בשלהי שנות התשעים וגויס לשורות הארגון על ידי איימן זוואהירי, מנהיגו הנוכחי של הארגון. הוא יועד לגייס פלסטיניים נוספים וכן להעמיד את הידע שלו לטובת פרויקט ייחודי בתחום המיקרוביולוגיה. ברק גם היה מעורב בפעילות טרור שתכנן אבו-מצעב אל זרקאווי בירדן לאחר מתקפת ה-11 בספטמבר 2001. הוא נעצר באפגניסטן, הוסגר לירדן ולאחר ששחרר וניסה להיכנס לישראל, נעצר בידי גורמי הביטחון בישראל ומוחק מאז במעצר מנהלי. הוא מבקש להשתחרר לשטחי הרשות ואילו ישראל מבקשת לגרשו למדינה שלשית מחשש, כי יגייס פעילים לאל-קאעדה או שיפיץ את הידע שלו בתחום הטרור הביולוגי.

במקרה השני חוסלה בתחילת דצמבר 2013 חוליה בת שלושה חברים, תושבי העיירה יטא בדרום הר חברון, אשר השתייכה לזרם הסלפיה ג'האדיה, שתכננה לבצע פיגועים בישראל. בראש החוליה עמד פעיל חמאס ותיק שהיה בעברו חבר בזרוע הצבאית של הארגון, ריצה עונש מאסר בכלא הישראלי ואף היה עצור בידי הרשות. בעקבות הפעולה פרסם ארגון מג'לס שורא אל-מוג'הידין, ארגון גג סלפי ג'האדיסטי, היושב בעזה, הודעה ובה טען, כי השלושה פעלו מטעמו וקרא לתושבי הגדה להצטרף למאבק נגד הכיבוש הישראלי ונגד משתפי הפעולה ברשות.

ראוי לציין, כי כבר משנת 2000 אותרו כמה ניסיונות להחדיר פעילים של אל-קאעדה ושותפיו לישראל, לעזה וליהודה ושומרון, למטרות איסוף מידע מודיעיני ולהקמת תשתיות טרור. הבולטים שבהם נחשפו עם מעצרים של סאמר הינדאווי (יהודה ושומרון) ונביל עוכל (עזה) בשנת 2000, ושיגורו לישראל בשנת 2001 של ריצ'ארד קולווין ריד, שאסף מידע מודיעיני על יעדים בישראל מטעם חאלד שיח מוחמד (שפיקד על מתקפת ה-11 בספטמבר 2001). מאוחר יותר נשלח לבצע פיגוע התאבדות – פיצוץ מטוס של חברת אמריקן איירליינס מעל שמי ארצות הברית באמצעות חומר נפץ שהוחבא בנעליו. בשנת 2004 שני פעילים בריטים ממוצא פקיסטאני, שעמדו בקשר עם פעילי ג'יהאד עולמי בלונדון, היו מעורבים בפיגוע התאבדות שבוצע בישראל בהנחיית חמאס.

בשנים האחרונות נעצרו בישראל גופא עוד כמה חוליות טרור המזדהות עם רעיונות הג'יהאד העולמי. כך למשל, נעצרה ביוני 2010 חוליה של שבעה צעירים, בני 21-25, תושבי נצרת, שחבריה נחשפו לרעיונות הסלפיה ג'האדיה דרך האינטרנט ואף רכשו באמצעותו ידע בתפעול נשק והרכבת אמצעי חבלה. במטרה להוכיח את יכולתם ואת זכותם להשתייך ל"אל-קאעדה העולמית" רצחו שלושה מחברי החוליה בנובמבר 2009 את נהג המוניית יפים ויינשטיין. בעקבות זאת החליטו חברי החוליה לעבור לשלב מעשי של התגייסות לשורות הג'יהאד העולמי, נסעו לסומליה, כדי להתאמן בשורות ארגון אל-שבאב, נעצרו בידי שלטונות קניה במעבר הגבול והוסגרו לישראל. בספטמבר 2011, נעצרה חוליה נוספת המזדהה עם הסלפיה ג'האדיה ובה חמישה צעירים מהכפר דבוריה,

חלקם סטודנטים, שתכננה לתקוף חיילים ושוטרים, לחטוף את נשקם ולבצע פיגועים בתחנת המשטרה בדבוריה ובמשרדי ממשלה.

ניסיונות בודדים אלה כשלו ברובם עוד בשלב התכנון אך הם מצביעים על כך שישנם בציבור הערבי-ישראלי והפלסטיני גורמים אשר מוכנים להירתם לפעילות טרור בשם רעיונות הזרם הסלפי ג'האדי.

חופש הפעולה היחסי ברצועת עזה מאז ההתנתקות אפשר את התארגנותם של קבוצות וארגוני טרור בעזה, המקורבים לרעיונות של הסלפיה ג'האדיה, חלקם – על בסיס פעילים בחמאס או בקבוצות המקורבות לו. קיים מתח בין חמאס לקבוצות אלו שאף הגיע להתנגשויות אלימות, במקרים בהם האחרונים קראו תיגר על שלטונו ההגמוני, אך החמאס עדיין לא הגיע לשלב שבו הוא החליט לפעול באופן שיטתי ורצוף על מנת לחסלם.

ההתפוכות בעולם הערבי והפגיעה ביכולת המשילות שנובעת מתהפוכות אלו, יצרו במזרח התיכון אזורי פעולה נוחים לגורמי הסלפיה ג'האדיה, ובהם סיני, סוריה ולבנון, הבולטים בקרבם לישראל. באזורים אלו מתקבצים בשנתיים האחרונות גם פעילי ג'האד עולמי זרים. קיים חשש, כי גורמים אלה יעודדו את הגברת פעילות הטרור מצד תומכיהם ושותפיהם לדרך בשטחי יהודה ושומרון ואף בישראל.

ההתעוררות שחלה בחודשים האחרונים ברמת האלימות בשטחי יהודה ושומרון, שבאה לידי ביטוי בכמה פיגועים קטלניים – שבהם נרצחו ארבעה חיילים ואזרחים ישראלים – והעלייה במספר התקיפות של אזרחים ישראליים באמצעות אבנים ובקבוקי תבערה בירושלים ובשטחי יהודה ושומרון, העלו את החשש, כי אנו עומדים בפתחו של סבב אלימות נוסף. חשש זה מקבל משנה תוקף לנוכח הקולות המנבאים את כישלון השיחות המדיניות, המתנהלות בין נציגים ישראלים לאלה הפלסטינים וההערכה, כי הדבר עלול להוביל לחידוש האלימות.

בתוך כך נראה, כי הארגונים הפלסטינים, הנמצאים באופוזיציה לממשלת הרשות, וביניהם חמאס והג'האד האסלאמי, מגיבים באופן מרוסן ומאופק יחסית, לקיומו של המשא ומתן, אולי משום שאינם מאמינים שיש לו תוחלת. גם לעובדה שכוחות הביטחון של הרשות ושל ישראל ממשיכים לסכל ביעילות ובנוקשות ניסיונות להקים תשתית טרור וליזום פעולות טרור ביהודה ושומרון, ומגיבים בצורה קשה על שיגורי רקטות מעזה, יש תרומה לשקט היחסי. הימנעות החמאס והארגונים האחרים מפעולות טרור נגד ישראל מביאה להתגברות של עריקה מצד חברים מתוסכלים בארגונים האלה לארגונים מהזרם הסלפי ג'האדיסטי, הדוגלים בפעילות אלימה ומתמדת.

על בסיס מכלול הגורמים האלה יש מקום לדאגה שהארגונים הסלפים ג'האדיים וגורמי ג'האד עולמי ישחקו בעתיד תפקיד משמעותי יותר בביצוע פיגועי טרור נגד ישראל גם בזירה הקרובה. אולם, נוכח האופי המוגבל של הניסיונות שכבר נחשפו מוקדם עדיין להציגם כמגמה. אם דאגה זו תתממש והקילוח הדק יהפוך לזרם של פעילות טרור מצד הזרם הסלפי ג'האדיסטי, יוצבו אתגרים נוספים לכוחות הביטחון של ישראל והרשות הפלסטינית כמו גם של שכנינו מדרום במצרים ובעזה, אך גם יתרחב הבסיס לשיתוף פעולה הדוק יותר עם הרשות הפלסטינית, מצרים וירדן.